

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

10 An conscientia speculative dubia, possit esse regula operandi in materia aliarum virtutum, quando datur titulus possessionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

QVÆSTIO X.

An Conscientia speculative dubia, possit esse regula operandi in materia aliarum virtutum, quando datur titulus possessionis.

C A S V S.

TITIVS, cum instaret quadragesimale ieiunium, dubitare cœpit, an vigesimum primum annum adhuc expleuisset, omnique adhibita diligentia, certificari de hoc non potuit. Quæritur, vtrum ieiunare teneatur.

S Y M M A R I V M.

- 9 In Foro interno, Conscientia est legitimus Iudex inter Voluntatem, ac Legem.
- 10 In quacumque materia, melior est conditio Possidentis.
- 11 Quando in dubio tutior via sit eligenda.
- 12 Quomodo dari simul possint dubium speculative, & iudicium practicum certum.
- 13 Obligatio non ligat, nisi Conscientia sit nota.
- 14 Dubitans, an 21. annum expleverit, ieiunare non tenetur.
- 15 In omni materia Possessor, præter ius dubium, habet certam possessionem.
- 16 Titulus possessionis omnibus Virtutibus est communis.
- 17 In Foro externo obligatio dubia non ligat.
- 18 Operans cum dubio, ante debitam diligentiam, iuste punitur.
- 19 Cur aliquid etiam moraliter certum, appelletur aliquando dubium.
- 20 Præceptum, in dubio, obligat, cum pro ipso stat possessio.
- 21 Cur ex homicidio dubio contrahatur irregularitas.
- 22 An semper, ex duobus malis, minus sit eligendum.
- 23 Quandonam dubium facti trahat dubium iuris.
- 24 Dubitans de præcepto, post debitam diligentiam, non obligatur.
- 25 Similiter, nec dubitans de Voto, aut Iuramento.
- 26 Lex certa, licet quoad circumstantiam dubia, obligat.
- 27 Dubitans de impedimento dirimente, post debitam diligentiam, Episcopi dispensatione non indiget.
- 28 Dubitans de matrimonij valore, an perire possit.
- 29 Alij tituli, præter possessionem, sufficiens ad dubium deponendum.

RA-

RATIONES DVBITANDI.

2 Sicut in materiâ iustitiæ, possessio rei, est sufficiens ratio eam, in dubio, retinendi; Ita quæri solet, an in aliis materiis, similis possessio propriæ libertatis, sit iusta causa eam retinendi, ac conseruandi, cum de aliquo præcepto, vel lege dubitatur, & post adhibitam moralem diligentiam, dubium vinci non potest. Videtur enim, non esse causa iusta, ac sufficiens; & consequenter Titium, stante eo dubio, ad ieiunium teneri. Ita Vasq. 1. 2. d. 65. cap. 3. Clauis reg. lib. 1. cap. 13. art. 36. Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 19. quæst. 10. & lib. 11. cap. 15. quæst. 2. Comitol. lib. 2. quæst. 12. Turrian. de consc. d. 3. d. 1.

3 Primò; Quia, *In dubiis, tutior pars est eligenda, ex c. illud: de Cleric. excom. ministr.* Ibi enim Pontifex expressè declarat, dubitantem de suâ excommunicatione, esse deponendum, si ante absolutionem, celebrauerit; huiusque rei rationem reddit; Quia, *in dubiis, tutior via est eligenda*; Quam rationem, Pontifex supponit tanquam principium morale, vniuersaliter iam receptum; illique innixus, declarat, celebrantem eum dubio de suâ excommunicatione, esse deponendum; Nam, si ipse, principium illud tunc statuisset, ex vi illius, iustè deponere non potuisset Clericum, qui antea, cum eo dubio, celebrauerat: contra nullam enim legem deliquisset: Cum ergo tutius sit, ieiunare; dicendum est, Titium, de suâ ætate dubitantem, ad ieiunium teneri; sic enim nulli peccandi periculo se exponit.

4 Secundò; Quia, *In iis, quæ dubia sunt, R. P. Beati Lib. 1.*

quod certius existimamus, tenere debemus, ex cap. Iuuenis; de Sponsal. Ibi enim, ex hac sola ratione, decernit Pontifex, Iuuenem, qui puellam nondum septennem duxerat, & postea illius consobrinam sibi in matrimonium copulauerat, debere ab hoc posteriori matrimonio, tanquam irrito, separari, ratione impedimenti publicæ honestatis; quod tamen erat dubium, sicut erat dubius valor priorum sponsalium; Imò erat præsumptio de nullitate, cum fuissent contracta ante septennium; Cum igitur certius sit ieiunium, quàm ommissio ieiunii, dicendum videtur, Titium, in dubio, teneri ad ieiunium.

Tertiò; Quia extra materiam iustitiæ, possessio non est titulus sufficiens ad eligendam in dubio partem, cui fauet possessio, quamuis sit minus tuta; Tum quia possessio; est titulus solius iustitiæ proprius; Tum quia, si etiam in materiâ aliarum virtutum, præter iustitiam, possessio esset titulus sufficiens ad eligendam, in dubio, partem minus tutam, nunquam haberet locum principium illud: *In dubiis, tutior pars est eligenda*; Semper enim eligi posset pars fauorabilior libertati, quamuis minus tuta; quia, in quocunque dubio, semper datur certa possessio propriæ libertatis; Imò, in dubio, nullum præceptum obligaret, quia semper melior esset conditio libertatis possidentis; Cum ergo, extra materiam iustitiæ, non datur titulus possessionis, dans ius ad legitè operandum contra conscientiam speculatiue dubiam, & ad dubium practicè deponendum, & ad partem etiam minus tutam eligendam; dicendum est, In aliis materiis, partem tutiorem esse amplecten-

plectendam; ideoque Titium, in dubio, teneri ad ieiunium.

- 6 Quartò; Quia, si in dubio, titulus possessionis suffragaretur in materia aliarum virtutum, extra iustitiam; sequeretur, dubitantem de homicidio, non esse irregularem; Cum enim vnusquisque possideat immunitatem ab irregularitate, melior esset conditio eam possidentis. Consequens autem est contra *e. ad audientiam: &c. significasti; de homicidio.*
- 7 Quintò, Quia ex duobus malis: quorum alterum necessarìo eligendum est, minus est eligendum; *cap. duo mala d. 13.* Ergo à fortiori, cum dubium est, an aliquid sit illicitum, eligendum est, quod tutius est, & in quo nullum est peccandi periculum; Nullum autem est periculum in electione ieiunii.
- 8 Sextò; Quia, si quis dubitet, an aliquis dies festus, sit de præcepto, necessarìo dubitare etiam debet, an teneatur, eà die, sacrum audire; Sed, stante hoc dubio, licitè operari non potest, nisi partem tutiorem amplectendo, & sacrum audiendo: Ergo tenetur sacrum audire; Cum ergo Titius dubitans, an vigesimum primum annum expleuerit, dubitare etiam necessarìo debeat, an ad ieiunium teneatur; licite operari non poterit, nisi partem tutiorem amplectendo, ac ieiunando; ideoque tenetur ad ieiunium.

NOTABILIA.

- 9 **A**duertendum est primò; Voluntatem, cum sit potentia cæca, immediate obligari non posse, nisi à Conscientià; Lex enim obligare non potest, nisi prius sit cognita, & voluntati, per Conscientiam, proposita; Imo eo solum modo obligari, quo à Conscientià proponitur; hoc est; vel tanquam certa, vel tanquam probabilis, vel tanquam dubia, pro vt à Conscientià, per iudicium experimentale reflexum, euidenter iudicatur, vel certa, vel probabilis, vel dubia. Hinc autem fit, vt, cum sola Conscientia, in Foro interno, voluntatem immediate obligare possit, ipsa etiam sola, in eodem Foro, sit Iudex legitimus, & Ordinarius, inter voluntatem, ac legem; sicut, in Foro externo, solus Superior, est Ordinarius, ac legitimus Iudex inter Subditum, & Accusatorem. Hinc autem sequitur primò, quod sicut, in Foro externo, Iudex, quandiu est incertus, ac dubius de delicto, Subditum iuste, ac rationabiliter, innocentiam, quam certo possidet, spoliare non potest; Ita, in Foro interno, Conscientia, quandiu est dubia, ac incerta de legis obligatione, voluntatem, iuste, ac rationabiliter spoliare non possit libertate, quam certo possidet. Secundò; quod, sicut, in Foro externo, certa innocentiam possessio, est Subdito ratio sufficiens gerendi se tanquam innocentem, quandiu Iudici delictum certo non constat; ita, in Foro interno, certa possessio libertatis, sit Voluntati ratio sufficiens, gerendi se tanquam liberam, quandiu legis obligatio, Conscientiam certo non constat. Tertiò, quod sicut in Foro externo, vt Subditus, certà possessione suæ innocentiam spoliatur, non satis est, quòd delictum notum sit aliis, sed requiritur, vt ipsi Iudici notum sit, cum ab hoc solo, & non ab aliis, iuridice, innocentiam possessione, spoliari possit; ita in Foro interno;

interno; vt Voluntas, certâ libertatis possessione priuetur, non satis sit, quod legis obligatio verè detur, aut nota sit Deo, vel Angelis, aut aliis hominibus; sed necessariò requiritur, vt ipsi Conscientiæ certo constet, cum Voluntas, ab hac solâ, & non ab alio, sua libertate priuari possit. Imò, sicut, quamuis legis obligatio vere non daretur, si tamen à Conscientiâ, per errorem, iudicaretur, dari; hoc sufficeret, vt voluntas ligaretur, & propriâ libertate priuaretur; ita è contrâ, quamuis vere detur; si tamen hoc Conscientiæ certo non constet; hoc sufficit, vt Voluntas, propriâ libertate non priuetur; Voluntas enim, obligatur à lege, non pro vt est in se, sed solum pro vt illi, per Conscientiam, proponitur.

10 Aduertendum est secundò. Ex iis, quæ dicta sunt, satis constare, Principium illud: *In dubio, melior est conditio possidentis.* Verificari, non solum in materiâ Iustitiæ, sed etiam in materiâ aliarum Virtutum: sicut enim, in Foro externo, possidet quis suam innocentiam, quandiu iudici delictum certo non constat; ita, in Foro interno, certo possidet suam libertatem, quandiu, in Conscientiæ tribunali, certo non constat de legis obligatione. Sicut ergo, in dubio delicti, certa innocentia possessio præualeat, & est ratio sufficiens gerendi se tanquam innocentem; ita in dubio obligationis, certa libertatis possessio præualebit, eritque ratio sufficiens tanquam liberum gerendi; non est enim potior ratio vnus, quam alterius. Neque mirum videri debet, quod ante tribunal Conscientiæ, inter Legem, & Voluntatis libertatem, agitetur iudicium; nam DEUS ipse,

Conscientiam constituit Iudicem, vt nomine ipsius, in hac causâ pronunciet. Adde tamen, in dubio iuris, aliam etiam rationem vniuersalem efficacissimam, ac euidentem dari, ad dubiam illud practice deponendum. Quia scilicet, eo ipso, quod ius, est dubium, non est sufficienter propositum, sed ignoratur; ius autem, quandiu non est sufficienter propositum, non obligat.

Aduertendum est tertio; ex dictis constare etiam, quomodo intelligendum sit, principium illud; *in dubiis, tutior via est eligenda;* Intelligi enim primò debet, de dubio practico, cum, in eo, vna pars semper annexum habeat peccandi periculum. Secundò de dubio speculatiuo, ante debitam diligentiam ad veritatem cognoscendam; tunc enim, pars minus tuta, vincibiliter ignoratur, & potest esse mala; Ergo eligi non potest sine peccato. Tertio, quando electio partis tutioris, à iure expressè præcipitur, vt in *c. Ad audientiam: de homicidio, & alibi;* Ius enim, hoc potest præcipere. Quarto denique, quando non datur ratio sufficiens ad dubium speculatiuum practice deponendum; Quia tunc, ex dubio speculatiuo, oritur practicum, tanquam effectus ex sua causâ, ideoque, tunc etiam, pars minus tuta, peccandi periculo est exposita. At, cum datur ratio sufficiens ad formandum iudicium practicum certum de honestate operationis non obstante dubio; Tunc non datur amplius obligatio sequendi partem tutiorem, quia tunc non datur amplius pars tutior, cum vtraque pars sit prudens, & consequenter impossibilis cum peccato, ideoque æque tuta.

K 2

Quod

- 12 Quod autem dari simul possint, dubium speculatiuum, & ex aliqua ratione peculiari, iudicium practicum certum de honestate operationis, tali dubio non obstante; in dubium reuocari non potest; si enim iudicare simul quis potest, & carnum comestionem, die Veneris, non esse licitam; Et sibi, ratione infirmitatis, esse licitam: cur dubitare non poterit, an votum emiserit, & simul certo iudicare, se ad illud non teneri, quia de eo non constat, & factum, in dubio, non presumitur, sed rationabiliter reputatur tanquam non factum? vel dubitare, an lectio aliquorum librorum, sit specialiter prohibita, & simul certo iudicare, se licite legere posse, quia, cum, post debitam diligentiam, non constat de lege, lex rationabiliter ignoratur, ideoque non est sufficienter promulgata, & consequenter non obligat?
- 13 Neque refert, quod sciatur à Deo, an ego Votum emiserim, vel non emiserim. Nam hoc, in ordine ad obligandum, nihil facit, Requiritur, vt à Conscientiâ, hoc sciatur, cum ipsa sit, quæ immediate obligat voluntatem, & non Deus. his positus.

RESOLVTIO.

- 14 **R**esp. Titium dubitantem, an vigesimum primum annum expleuerit, ad ieiunium non teneri ita *Suar. tom. 5. in 3. par. d. 40. f. 9. num. 14. & tom. 2. de relig. lib. 4. de voto cap. 5. num. 7. Sanchez d. 41. num. 32. & lib. 1. sum. cap. 10. num. 11. Coninch. de sacr. d. 34. d. 10. num. 86. Fagundez. de prac. Eccl. par. 4. lib. 1. cap. 8. num. 7. Layman. lib. 1. tr.*

1. cap. 5. §. 4. num. 33. Bonac. de contract. d. 1. quest. 2. pun. 2. num. 11.

Primò; Quia principium illud. *In 15 dubio, melior est conditio Possidentis*, est vniuersaliter verum, non minus in materia aliarum virtutum, quam in materia iustitiæ; Ideo enim est verum in materia iustitiæ, quia ille, qui rem aliquam possidet, præter dominium, siue Ius proprietatis dubium, habet etiam ius possessionis certum, ratione cuius, rem illam, stante dubio, licite retinere potest, quem titulum non habet alius, qui rem non possidet, sed habet solum dominium dubium proprietatis; Sed etiam, qui suam libertatem possidet, præter ius dubium ad libertatem, habet etiam certam illius possessionem, quam non habet præceptum, habens solum ius dubium illam obligandi: Ergo, sicut, in materia iustitiæ, in dubio, melior est conditio rem Possidentis, ita in materia aliarum virtutum, melior est conditio Voluntatis suam libertatem possidentis; ideoque, sicut in materia iustitiæ, Possidens, nunquam obligatur ad restituendam rem, quam possidet, nisi de alterius dominio certo constat, & quod sit aliena: ita in materia aliarum virtutum, voluntas nunquam obligabitur ad aliquid agendum, vel omittendum, nisi certo constat de præcepto, actionem illam, vel omissionem præcipiente. Vnde, cum Titio, non constat, an præceptum ieiunii, illum obliget, & aliunde suam libertatem possideat, illà spoliandus non est, nisi constat de obligatione præcepti.

Secundò; Quia gratis dicitur, quod 16 titulus possessionis, sit titulus proprius iustitiæ, & non potius omnibus virtutibus
com-

communis; non minus enim proprie dicitur quis suam libertatem possidere, quam dicatur possidere rem, quam apud se habet: Ergo, sicut, in materia iustitiæ, titulus possessionis, est ratio sufficiens licite retinendi rem ceteroqui dubiam; ita in materia aliarum virtutum, erit sufficiens ad licite retinendam libertatem, quamuis alias dubiam; & sicut in materia iustitiæ, est ratio sufficiens ad formandum iudicium practicum certum, quod liceat hic & nunc, rem possessam retinere, non obstante dubio speculativo, an sit mea, vel aliena; Ita in materia aliarum virtutum, erit ratio sufficiens ad formandum iudicium practicum certum, quod hic & nunc liceat retinere libertatem, eiusque possessionem continuare, non obstante dubio speculativo, an à præcepto ligetur, vel non ligetur; Atque hoc iudicium formare potest Titius quamuis speculativè dubitet, an habeat, vel non habeat ætatem requisitam ad obligationem præcepti & consequenter, an præceptum obliget, vel non obliget.

17 Tertio; Quia Idem debet esse iudicium Fori interni, ac externi, quando Forum externum non innititur falsæ præsumptioni, ut fasè probat *Sanch. lib. 1. in dec. c. 10. num. 11.* Sed in Foro externo, non solum quando constat esse dubiam obligationem iustitiæ, sed etiam quando constat, esse dubiam obligationem aliarum virtutum, nemo adstringitur, sed ratione possessionis, iudicatur in favorem libertatis; Nemo enim cogitur servare votum, dum dubitat, an illud emiserit; neque ieiunare, dum non constat, an vigesimum primum annum expleverit; Ergo etiam in Foro conscientie, in dubio

obligationis, vel præcepti; Voluntas non ligabitur, sed poterit suæ libertatis possessionem continuare.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

NEquè obstant rationes in contrarium; Ad primam enim Resp. Principium illud, esse verissimum, antequam sit præmissa debita diligentia ad veritatem assequendam; Et in hoc sensu, illud adhibet ibi Pontifex; Episcopus enim ille, non præmissa debita diligentia ad assequendam veritatem suæ excommunicationis, celebravit ideoque merito, tanquam temerarius, & qui tunc abstinere tenebatur, & sequi partem tutiorem, punitus est. At nos loquimur solum, quando, post adhibitam diligentiam, veritas cognosci non potest, sed remanet dubia; & in hoc casu dicimus, principium illud, non obligare, nec esse præceptum, sed ad summum, consilium.

Ad secundam Resp. ibi à Pontifice, 19 priora sponsalia appellari dubia, non quod vere essent dubia; ob conatum enim ad copulam, qui inter illos interuenerat, ut ibi dicitur, præsumebatur, puellam fuisse doli capacem, & malitiam supplere ætatem, & consequenter sponsalia, & impedimentum publicæ honestatis, ex illis ortum, esse moraliter certum; sed appellantur dubia, quia, cum ex coniecturis essent probata, non erant vndequaque certa, & ideo Pontifex dixit, in dubiis, non tutius, sed certius esse amplectendum; nam tutius fuisset, stare pro matrimonii valore, cum huius fauor tantus sit, ut pro eo sit in dubio iudicandum; *e. Licet ex quadam: de rest. & attest.*

attest. Cum ergo certius iudicauerit, priora sponsalia fuisse valida, iudicauit etiam consequenter, subsequens matrimonium cum Confobrina puellæ, fuisse nullum.

20 Ad tertiam; Negatur antecedens; Neque enim possessio, est titulus proprius iustitiæ, sed omnibus virtutibus communis. Principium autem illud; *in dubiis, tutiorem partem esse eligendam*; semper verificatur de dubio practico, & aliquando etiam de speculatiuo; quando scilicet omnia sunt paria, siue quando non datur possessio, quæ iustam causam præbeat contra dubium speculatiuum operandi; ac denique, antequam debita sit adhibita diligentia ad veritatem assequendam. vt dictum est; extra hos autem casus, est consilium, non præceptum; Præceptum autem, in dubio, obligat, quando pro ipso stat possessio, quod sufficit.

21 Ad quartam; Negatur sequela; Ex homicidio enim dubio, contrahitur irregularitas certa; hoc tamen est aliquid speciale, & specialiter expressum in iure; alioquin, etiam in casu homicidii dubii, præualeret possessio libertatis; Ius autem Canonicum, sicut imponere potuit irregularitatem homicidio certo, ita potuit, & dubio; In quo casu, ius præualet possessioni libertatis. Adnotamen, etiam, in dubio homicidii, quo dubitatur, an secutum sit, nec ne; probabilius non contrahi irregularitatem, sed solum in dubio, quo dubitatur, an homicidium certo secutum, secutum fuerit ex meo consilio, mandato, aut alia simili cooperatione; Hoc enim sufficit ad saluanda illa iura. In hoc autem casu,

iam datur præsumptio iuris pro homicidio, non verò pro libertate.

Ad quintam Resp. Ex duobus malis, 22 minus esse eligendum, cum non datur aliqua iusta causa eligendi partem minus tutam, qualis est possessio; si tamen hæc detur, sicut in materia iustitiæ, sufficit ad eligendam partem minus tutam, ita sufficit in materia aliarum virtutum.

Ad sextam Resp. Dubitantem, an 23 aliquis dies festus, sit de præcepto, debere etiam necessariò practice dubitare, an teneatur eo die sacrum audire, solum quando nulla adhuc est adhibita diligentia ad veritatem assequendam, & quando non datur aliqua iusta causa practice non dubitandi, qualis est possessio; Si tamen hæc detur, potest ex dubio speculatiuo non oriri practicum, sed simul haberi iudicium practicum certum, quod liceat hic, & nunc operari, vt dictum est.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primo; si post ad- 24 hibitam diligentiam dubitetur, an aliquod præceptum, vel Diuinum, vel humanum, sit impositum de aliqua re; dubitantem non obligari; Tum quia, in hoc dubio, tota possessio est pro libertate voluntatis. Tum quia, nemo obligatur lege, nisi hæc sit illi sufficienter proposita: Quando autem, post sufficientem diligentiam, manet quis dubius, an sit, vel non sit imposita, non censetur esse sufficienter proposita. Idemque dicendum est, quando dubitatur, an aliquid comprehendatur sub verbis legis, & quod verba sint ambigua, quia hoc, perinde est, ac dubitare, an de eo lata

lata sit lex; *Suarez* 1. 2. t. 3. disp. 12. f. 5. num. 7.

25 Secundò; Dubitantem, an votum, aut iuramentum emiseric; post debitam diligentiam, voto, aut iuramento non teneri. Tum quia nulla tunc est possessio pro voto, aut iuramento, sed tota pro libertate voluntatis. Tum quia, dubium, post adhibitam debitam diligentiam, æquivaleret ignorantia inuincibili. Ignorans autem inuincibiliter votum, ad nihil tenetur. *Filliuc.* tom. 2. tract. 21. cap. 4. num. 165.

26 Tertio; Quando constat de lege; vel præcepto, & dubium est, an, ratione aliquis circumstantia, vel necessitatis, aliquis ab eius obligatione eximatur: non eximi, quia possessio stat pro præcepto, quod est certum, excusatio autem est incerta; similiter, quando dubitatur, an lex aliqua, sit vsu recepta; legem illam obligare, quia, cum constat de lege; pro eà, eiusque conditionibus necessarius, est præsumptio, ac possessio. *Sanct.* lib. 1. sum. c. 10. num. 35.

27 Quarto; Si volentes matrimonium contrahere, dubitent, an aliquod interueniat impedimentum; nullà ad contrahendum, indigere Episcopi declaratione, aut dispensatione; quia, in hoc dubio, præsumptio, ac possessio est pro libertate ad contrahendum; hanc enim habent homines, iure Naturæ, nec illa spoliari debent, nisi constet de impedimento; si verò præsumptio stet pro impedimento, tunc opus erit dispensatione, quia tunc possessio stat pro impedimento. *Sanchez* lib. 8. matrim. disp. 6. num. 18.

28 Quintò; Si post contractum, bonà fi-

de, matrimonium, superueniat dubium de eius valore; post adhibitam diligentiam, posse dubitantem, & reddere, & petere; Tum quia possessio stat pro valore matrimonii, quandiù non constat de inualiditate, cum actus semper censeatur fieri validus. Tum quia possessor bonæ fidei, post adhibitam diligentiam, ad inueniendum, an res, quam possidet, sit aliena, eam potest licitè retinere, eaque uti; Ergo etiam Coniux altero Coniuge. *Sanct.* lib. 2. matr. disp. 41. num. 46.

Sextò; Præter titulum possessionis, 29 dari etiam alias causas sufficientes, ad dubium speculatiuum practicè deponendum. Prima, & vniuersalis, est, æquivalentia, quæ dubium, quando, post debitam diligentiam, vinci non potest, æquivaleret ignorantia inuincibili. Sicut enim ignorantia inuincibilis, ad nihil obligat, ita ad nihil obligat dubium inuincibile; si autem ad nihil obligat, eo non obstante, licita est operatio. Secunda pro dubio iuris est, repugnantia dubii cum promulgatione, & notitiâ, ad legis obligationem requisitâ; dubium enim iuris, cum, post adhibitam diligentiam, vinci non potest, facit, vt lex non sit, Conscientiæ, sufficienter promulgata; lex autem, sine sufficienter promulgatione, non obligat. Tertia pro dubio facti; est. Tum præsumptio, quæ rationabiliter præsumitur non factum. Tum quia debitum incertum, rationabiliter obligare non potest ad certam solutionem; alioquin, inter debitum, & solutionem, non daretur proportio, nec æquitas seruaretur. Vnde iura statuunt; Primò, quod, in dubio, nemo præsumi debet obligatus. *Gloss. in c.*

6111

cum sunt, de reg. iuris in 6. Secundò, quod in pari causà, melior est conditio quod, quando partium iura, sunt obscura, fauendum est reo, ibidem. Tertiò,

QVAESTIO XI.

An conscientia dubia, possit esse regula operandi, quando Possessio est dubia.

CASUS.

PER obitum cuiusdam Beneficarij, beneficium quoddam pingue vacauerat; Quia tamen Beneficarius circa mediam noctem ultimi diei mensis Maij, mortuus fuerat, constare non potuit, an esset expletus mensis Maij, & coeptus Iunius, & consequenter, an Beneficium, vacauerit mense Pontificis, an mense Ordinarij; quæritur, ad quem prouisio Beneficij pertineat.

SUMMARIVM.

6. Quomodo cognosci possit, pro quâ parte stet possessio.
7. Ad quem, in dubio, pertineat Beneficij prouisio.
8. Possessio stat pro reservatione Pontificis.
9. Non pro Episcopi iurisdictione.
10. Dubium est, de eius inceptioe.
11. Presumptio iuris, est pro reservatione.
12. Constat de reservatione, non de eius cessatione.
14. Inceptio iurisdictionis Episcopi, cum sit quid facti, non presumitur.
15. Dubitans de Beneficij tenuitate. Officium recitate tenetur.
16. In dubio an Expositus sit legitimus, reputandus est, illegitimus.

RATIONES DVBITANDI.

Posito, quod possessio, in quacumque materia, sit sufficiens ratio dubium

speculatiuum practicè deponendi, formandique iudicium certum de honestate operationis. Superest adhuc non leuis difficultas distinguendi, pro quâ parte, in dubio, stet possessio; aliquando enim, non minus videtur dubia possessio, quam ipsum ius. Hinc Beneficarij prouisio videtur ad Ordinarium pertinere, ita Garzias, tom. 1. de benef. par. 5. c. 1. n. 528. Decius cons. 167. Nau. in c. accepta, de rest. spol. oppos. 10. num. 42.

Primò; Quia de iure communi, cessantibus reservationibus, ad Episcopum spectat prouisio beneficiorum suæ Diocesis, ut constat ex c. Ex frequentibus: de instit. c. Conquerente: de off. ord. quo iure priuari non debet Episcopus, quando non constat de reservatione. Sed in hoc casu, non constat de reservatione; non enim constat, an beneficium, vacauerit mense Maij, pro quo